

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3149/2019. (VI. 26.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Kaposvári Törvényszék 2.Mpkf.20.535/2017/2. számú végzése, valamint az abban alkalmazott 4/2003. polgári jogegységi határozat alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Fodor T. Gábor ügyvéd, 1134 Budapest, Lőportár utca 20/B. VI. 1.) útján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján a Kaposvári Törvényszék 2.Mpkf.22.037/2016/2. számú végzése, valamint a Kaposvári Törvényszék 2.Mpkf.20.535/2017/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt, az ezen végzéssel felülbírált, a Kaposvári Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 5.M.305/2016/2. számú végzésére kiterjedő hatállyal. Az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján pedig kezdeményezte az indítvánnyal támadott végzésekben alkalmazott 4/2003. polgári jogegységi határozat (a továbbiakban: PJE) alaptörvény-ellenességének megállapítását. Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésére, továbbá a C) cikk (1) bekezdésére és a T) cikk (1) bekezdésére hivatkozással kérte az alkotmányossági vizsgálat lefolytatását.
- [2] 2. Az indítvány alapjául szolgáló ügyben az indítványozó kereseti kérelmet nyújtott be munkaviszony megszüntetése jogellenességének megállapítása iránt a Kaposvári Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságon a Munka Törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 82. §-a alapján. Az indítványozó a keresetlevéllel együtt igazolási kérelmet is benyújtott, melyben a keresetindítási határidő elmulasztása vétlenségét kívánta igazolni. Ennek kapcsán az indítványozó előadta, hogy az alperes a munkaviszonyát a felmondásban közöltek szerint azért szüntette meg 2016. június 10-én, mert az indítványozó által betöltött munkakört az alperes balatonboglári telephelyén megszüntették, az indítványozó munkaköri feladatai pedig az ügyvezető/menedzser igazgató munkaköri feladatai közé épültek be. Az alperesi felmondás vele való közlését követően, 2016. augusztus 31-én szerzett azonban tudomást a felmondás indokolásában írtak valótlanágáról. Egy, a munkáltató másik alkalmazottja által írt levélből győződött meg ugyanis arról, hogy a felmondásban közöltekkel ellentétben az indítványozó feladatainak egy részét nem a felmondásban nevesített munkáltató, hanem egy harmadik személy vette át. Az indítványozó 2016. szeptember 21-én nyújtotta be keresetét és igazolási kérelmét.
- [3] A bíróság előbb az igazolási kérelmet bírálta el, és azt elutasította. Döntésében kifejtette, hogy a PJE-ben foglaltak szerint, ha jogszabály a keresetindítási határidő elmulasztásának kimentésére az igazolást írja elő, erre a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 107–110. §-aiban foglalt rendelkezéseket kell alkalmazni. Ez a határidő anyagi jogi jellegét nem változtatja meg. Ebből következően az eljáró bíró figyelemmel volt a régi Pp. 107. § (1) bekezdésére, mely szerint: „Az igazolási kérelmet tizenöt napon belül lehet előterjeszteni. Ezt a határidőt az elmulasztott határnaptól, illetőleg az elmulasztott határidő utolsó napjától

kell számítani. Ha azonban a mulasztás csak később jutott a félnek vagy képviselőjének tudomására, vagy az akadály csak később szűnt meg, az igazolási kérelem határideje a tudomásszerzéssel, illetőleg az akadály megszűnésével veszi kezdetét. A mulasztástól számított három hónap eltelte után igazolási kérelmet előterjeszteni nem lehet.” A bíróság úgy találta, hogy az indítványozó által előadottak a mulasztás kimentésére nem voltak alkalmasak. A felmondásban ugyanis a munkáltató pontosan közölte a keresetindítási határidőt, a kereset előterjesztésének akadályára az indítványozó nem hivatkozott, az igazolási kérelemben előadott körülmény pedig akadálynak nem volt tekinthető. A végzés indokolása szerint: „A bírói gyakorlat nem támogathatja az igazolási kérelem alapjául szolgáló körülmények olyan módon való értelmezését, hogy az lehetővé tegye a perindítási határidő meghosszabbítását addig, amíg a fél a pernyertességhez szükséges információknak birtokába jut.” Az indítványozó ehhez képest nem jelölt meg olyan külső, objektív akadályt (technikai okot, külföldi tartózkodást, betegséget), amely őt a keresetlevél benyújtásában akadályozta volna.

- [4] Az indítványozó fellebbezése alapján eljáró Kaposvári Törvényszék az elsőfokú végzést az alkotmányjogi panasszal támadott végzésével helybenhagyta. Megerősítette a PJE-ben foglalt alkalmazásának szükségességét és megfelelőségét, és arra jutott, hogy az elsőfokú bíróság az igazolási kérelem megítélése kapcsán helyes következtetésre jutott. Megjegyezte a másodfokú bíróság, hogy az indítványozó igazolási kérelmének alátámasztására becsatolt e-mail tartalma nem volt alkalmas annak valószínűsítésére sem, hogy a felmondás indokának valótlanágáról ekkor szerzett tudomást, abból ugyanis nem lehetett arra következtetni, hogy az indítványozó munkaköre nem szűnt meg.
- [5] Az indítványozó szerint a kifogásolt bírói döntés sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésben biztosított tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát. Arra hivatkozott, hogy a részére megküldött e-mailből ismerte fel, hogy a felmondás indokolásában foglaltakkal ellentétben a munkaköri feladatainak egy részét nem az ügyvezető/menedzser igazgató, hanem egy harmadik személy vette át, vagyis a felmondás indoka valótlan. Ennek ismeretében kezdett el munkajogászt keresni, és a vele történt konzultációt követően került abba a helyzetbe, hogy igényét érvényesíteni tudja. Az indítványozó a felmondás jogellenességére utaló okról önhibáján kívül, az alperesi munkáltató által elhallgatott körülmény miatt csak a harmincnapos keresetindítási határidő lejártát követően szerzett tudomást.
- [6] Az indítványozó a tisztességes bírósági eljáráshoz való joga sérelmeként értékelte, hogy a bírói jogértelmezés olyankor is elzárja a felet a tényleges jogérvényesítéstől, amikor igazolhatóan a másik fél magatartása – jelenleg az információ alperes általi elhallgatása – miatt kerül olyan helyzetbe, hogy a törvényi határidőt követően tudja csak előterjeszteni a keresetlevelét. A bíróság nem vette figyelembe az önhiba hiányát az információ ismeretlensége tekintetében, és az indítványozó terhére róttá, hogy az eredeti hiányos információk alapján felelőtlenül nem indított eljárást.
- [7] Az indítványozó azért kezdeményezte a PJE megsemmisítését, mert az az Mt. 287. § (1) bekezdés *b)* pontjában szabályozott keresetindítási határidő elmulasztása kapcsán ugyanezen szakasz (4) bekezdésében biztosított igazolási kérelem elbírálására a régi Pp. szabályait rendelte alkalmazni.
- [8] Az indítványozó szerint a Kúria (egészen pontosan a PJE-t megalkotó jogelődje, a Legfelsőbb Bíróság) jogot alkotott, amikor általánosan, így az Mt. szerinti igazolásra is a régi Pp. igazolási szabályait rendelte alkalmazni, ezzel pedig megsértette az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdésében foglalt hatalommegosztás elvét, valamint a T) cikk (1) bekezdésében foglalt szabályt. Ez utóbbi szerint: „Általánosan kötelező magatartási szabályt az Alaptörvény és az Alaptörvényben megjelölt, jogalkotó hatáskörrel rendelkező szerv által megalkotott, a hivatalos lapban kihirdetett jogszabály állapíthat meg”. Az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdése alapján a Kúria biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét, a bíróságokra kötelező jogegységi határozatot hoz. Ennek megfelelően a Kúria nem alkothat jogot, márpedig a Kúria (vagyis a Legfelsőbb Bíróság mint jogelődje) túllépett a jogértelmezés határán, és általánosan kötelező magatartási szabályt állapított meg a PJE-ben. Az idézett megállapítás ugyanis nem valamely konkrét jogszabályszöveg értelmezése, hanem jogalkotás. Utalt arra is, hogy a 2003-ban megalkotott fordulatot egy kilenc évvel később hatályba lépett törvényszöveg értelmezésekor alkalmazták, miközben az Mt. szövegének értelmezésére a Kúriának (Legfelsőbb Bíróságnak) 2003-ban nyilvánvalóan nem volt módja.
- [9] Az indítványozó alkotmányjogi panaszát utóbb két alkalommal kiegészítette. Az első kiegészítés 2017. május 2-án érkezett az Alkotmánybíróságra. Ebben az indítványozó megjelölte az Abtv. 26. § (1) bekezdését mint az Alkotmánybíróság hatáskörének alapjául szolgáló törvényi rendelkezést, melynek keretében kérte a PJE alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését. Hivatkozott arra, hogy a PJE sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát is mindazon érvek alapján, mint

amit az alapindítványában kifejtett. Külön kiemelte ugyanakkor, hogy a jogegységi határozat ellehetetleníti egy később a fél tudomására jutott tény igazolási kérelem alapjává való tételét, lehetetlen feltételt támasztva ezáltal a felperessel szemben, különösen munkaügyi perekben, ahol „a munkavállaló [...] információs asszimetriában szenved”.

- [10] Az indítványozó második indítvány-kiegészítése 2017. május 29-án érkezett az Alkotmánybíróságra. Ebben kérte, hogy az Alkotmánybíróság a kiegészítésekkel együtt vegye figyelembe és bírálja el a korábbi alkotmányjogi panaszt. Indítványozta, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Kaposvári Törvényszék 2.Mpkf.20.535/2017/2. számú végzésének alaptörvény-ellenességét és azt semmisítse meg. A támadott végzés helybenhagyta a Kaposvári Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságnak az indítványozó keresetlevelét idézés kibocsátása nélkül elutasító, 5.M.305/2016/6. számon hozott végzését. Az elsőfokú végzés a régi Pp. 130. § (1) bekezdés *h*) pontján alapul, mely szerint a bíróság a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül elutasítja, ha külön jogszabály a keresetindításra határidőt állapít meg, ezt a felperes elmulasztja, és igazolási kérelmet sem terjeszt elő, vagy azt a bíróság elutasítja. Márpedig az indítványozó igazolási kérelmét a bíróságok jogerősen elutasították, az indítványozó pedig a keresetindítási határidőt elmulasztotta. Az alaptörvény-ellenesség indokaként – az alapindítványában kifejtettek szerint – a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogának sérelmére hivatkozott, vagyis hogy a bírói jogértelmezés és jogalkalmazás elzárta a bírósághoz fordulás lehetőségétől.

II.

- [11] Az indítványban hivatkozott alaptörvényi rendelkezések:

„C) cikk (1) A magyar állam működése a hatalom megosztásának elvén alapszik.

(2) Senkinek a tevékenysége nem irányulhat a hatalom erőszakos megszerzésére vagy gyakorlására, illetve kizárólagos birtoklására. Az ilyen törekvésekkel szemben törvényes úton mindenki jogosult és köteles fellépni.

(3) Az Alaptörvény és a jogszabályok érvényre juttatása érdekében kényszer alkalmazására az állam jogosult.”

„T) cikk (1) Általánosan kötelező magatartási szabályt az Alaptörvény és az Alaptörvényben megjelölt, jogalkotó hatáskörrel rendelkező szerv által megalkotott, a hivatalos lapban kihirdetett jogszabály állapíthat meg. Sarkalatos törvény eltérően is megállapíthatja az önkormányzati rendelet és a különleges jogrendben alkotott jogszabályok kihirdetésének szabályait.

(2) Jogszabály a törvény, a kormányrendelet, a miniszterelnöki rendelet, a miniszteri rendelet, a Magyar Nemzeti Bank elnökeinek rendelete, az önálló szabályozó szerv vezetőjének rendelete és az önkormányzati rendelet. Jogszabály továbbá a Honvédelmi Tanács rendkívüli állapot idején és a köztársasági elnök szükségállapot idején kiadott rendelete.

(3) Jogszabály nem lehet ellentétes az Alaptörvénnyel.

(4) A sarkalatos törvény olyan törvény, amelynek elfogadásához és módosításához a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.”

„XXVIII. cikk (1) bekezdés (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

III.

- [12] Az Alkotmánybíróság elsőként megvizsgálta, hogy az indítványok elbírálásának törvényi feltételei fennállnak-e.

- [13] 1. Elsőként az Alkotmánybíróság a Kaposvári Törvényszék 2.Mpkf.22.037/2016/2. számú, igazolási kérelmet elutasító elsőfokú végzést helybenhagyó végzése ellen előterjesztett alkotmányjogi panaszt vizsgálta meg és megállapította, hogy az indítvány nem felel meg az Abtv. 27. §-ában foglalt azon feltételnek, mely szerint csak az ügy érdemében hozott vagy eljárást befejező egyéb döntés támadható alkotmányjogi panasszal. Az igazolási kérelmet elutasító végzés nem tekinthető sem az ügy érdemében (vagyis a kereseti kérelemről) hozott bírói döntésnek, sem eljárást befejező döntésnek.

- [14] 2. A Kaposvári Törvényszék 2.Mpkf.20.535/2017/2. számú, az indítványozó keresetlevelét elkészttség okán idézés kibocsátása nélkül elutasító elsőfokú végzést helybenhagyó végzése ellen az Abtv. 27. §-a alapján terjesztett elő alkotmányjogi panaszt.
- [15] 2.1. A bírói végzés 2017. április 26-án kelt, az indítványozó alkotmányjogi panasa – a második indítvány-kiegészítésben – 2017. május 29-án érkezett az Alkotmánybíróságra. Annak ellenére, hogy az indítványozó nem az elsőfokú bíróságon terjesztette elő alkotmányjogi panaszát, az alkotmánybírói gyakorlatra figyelemmel az alkotmányjogi panasz határidőben érkezettnek minősül. Az indítványozó szabályszerű meghatalmazással igazolt jogi képviselővel jár el.
- [16] 2.2. Az indítvány határozott kérelmet tartalmaz. Megjelöli az Abtv. 27. §-át mint az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó jogszabályi rendelkezést, az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét, a Kaposvári Törvényszék 2.Mpkf.20.535/2017/2. számú végzését mint vizsgálendő bírói döntést, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését mint az Alaptörvény megsértett rendelkezését, az indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel, valamint a kifejezett kérelmet a bírói döntés megsemmisítésére. Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított joga sérelmére hivatkozott, mely megfelel az Abtv. 27. §-ában foglalt feltételnek.
- [17] Az indítványozó az alapul szolgáló polgári eljárás felperese, az alkotmányjogi panaszban saját alkotmányos jogának sérelmére hivatkozik, így érintettnek minősül. Az indítványozó a fellebbezési jogát kimerítette, felülvizsgálati eljárást nem indított.
- [18] 2.3. Az indítványi kérelemben támadott döntés megfelel az ügy érdemében hozott vagy eljárást befejező egyéb döntés feltételének is. A keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül elutasító végzés befejezi az eljárást, így az alkotmányjogi panasz ebben a tekintetben kielégíti az Abtv. 27. §-ában foglalt feltételt. Az indítványozó által sérelmesnek tartott helyzet (bírói úttól való elzárás) ugyanakkor az igazolási kérelmet elutasító végzéssel együttesen jött létre, így a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül elutasító végzést az igazolási kérelmet elutasító végzésre figyelemmel együtt indokolt alkotmányossági vizsgálat alá vonni. Ebben az indítványi elemben felvetett alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés azonos a PJE kapcsán kifejtettekkel.
- [19] 3. Az Alkotmánybíróság a Kaposvári Törvényszék 2.Mpkf.22.037/2016/2. számú végzésében alkalmazott PJE ellen előterjesztett alkotmányjogi panasz kapcsán a következőket állapította meg.
- [20] 3.1. A jogerős végzést – az e-tértivevény tanúsága szerint – 2017. február 16-án vette át az indítványozó jogi képviselője. Az alkotmányjogi panaszt az indítványozó az elsőfokú bíróságon és közvetlenül az Alkotmánybíróságon is benyújtotta. Ez utóbbi alkotmányjogi panaszt 2017. április 15. napján adta postára, az előbbi 2017. április 18-án érkezett a bíróságra. A panasz tehát határidőben érkezett. Az indítványozó szabályszerű meghatalmazással igazolt jogi képviselővel jár el.
- [21] 3.2. Az indítvány határozott kérelmet tartalmaz, amennyiben megjelöli, hogy az indítvány elbírálását az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján kéri, kifejti az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét, megjelöli a PJE-t mint a vizsgálat tárgyát, továbbá az Alaptörvény sérülni hivatkozott rendelkezéseiként a XXVIII. cikk (1) bekezdését, valamint a C) cikk (1) bekezdését és a T) cikk (1) bekezdését. Az indítvány indokolást tartalmaz arra nézve, hogy a sérelmezett PJE miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel és kifejezett kérelmet a PJE megsemmisítésére. {Az Alkotmánybíróság eljárására okot adó ügyben a megsemmisített jogszabály (itt: PJE) törvény alapján [Abtv. 45. § (2) bekezdés] nem alkalmazható, így az alkalmazási tilalomra irányuló külön kérelem hiánya az indítvány hiányosságaként nem értékelhető.}
- [22] Az indítványozó az alapul szolgáló polgári eljárás felperese, az alkotmányjogi panaszban saját alkotmányos jogának sérelmére hivatkozik, így érintettnek minősül. Az indítványozó a fellebbezési jogát kimerítette, felülvizsgálati eljárás nincs folyamatban.
- [23] 3.3. Az indítvány több alaptörvényi rendelkezésre tekintettel kérte a PJE vizsgálatát. Ezek közül az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdése és a T) cikk (1) bekezdése nem biztosít az indítványozónak alanyi alkotmányos jogokat,

ezért azokra alkotmányjogi panaszban hivatkozni alappal nem lehet. Ezért ezen indítványi elemek tekintetében az Alkotmánybíróság az érdemi alkotmányossági vizsgálatot nem folytatta le.

- [24] 3.4. Ellenben az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése olyan alapjogot fogalmaz meg, mely sérelmének állítása alkotmányjogi panasz alapja lehet. Ezen indítványi elemmel összefüggésben az Alkotmánybíróság vizsgálta, hogy az indítvány alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vet-e fel. Az Alkotmánybíróság a 70/2006. (XII. 13.) AB határozatában vizsgálta a PJE Alkotmánnyal való összhangját, – egyebek mellett – a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal (illetve közelebbről: a bírósághoz fordulás jogával) összefüggésben. Ebben megállapította, hogy a PJE nem sérti ezt az alapjogot. Az Alkotmánybíróság felidézte korábbi határozatainak megállapításait, melyekben a keresetindítási határidőkkel foglalkozott. Az alkotmányossági vizsgálat középpontjában a keresetindítási határidők anyagi jogi jellegének PJE-ben történt kimondása állt. Az Alkotmánybíróság korábbi döntésében nem fordított külön figyelmet az igazolásra, az erre vonatkozó fordulatot nem vonta be közvetlenül a vizsgálatba. Ahol említést is tett a határozat az igazolásról, az a közigazgatási perek megindításának határidejéhez kapcsolódó igazolást érinti, az egyes munkaügyi perek tekintetében előírt (rövid) keresetindítási határidőhöz kapcsolódó igazolási szabályok értelmezése kapcsán nem foglalt kifejezetten állást. A jelen ügyben elbírálendő alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés tehát az, hogy sérti-e a bírósághoz fordulás jogát az Mt. 287. § (4) bekezdésében foglalt igazolási szabálynak olyan értelmezése, mely szerint erre az igazolásra a régi Pp. 107–110. §-ait kell alkalmazni. A bírói utat elsődlegesen a keresetindítási határidő előírása korlátozza. E korlátozás arányosságára kihatással van ugyanakkor az igazolás lehetősége, illetve annak feltételei. Mindezek alapján ezen indítványi kérelem megfelel az Abtv. 26. és 29. §-aiban meghatározott befogadási kritériumoknak.
- [25] 3.5. Az Alkotmánybíróság a bírói kezdeményezést visszautasító 3114/2017. (V. 22.) AB végzésében megállapította, hogy „[a]z eddigiekből az következik, hogy az Alkotmánybíróságnak arra van hatásköre az Alaptörvény 24. cikke (2) bekezdésének *b*) pontja, illetve az Abtv. 37. §-ának (2) bekezdése alapján folytatott eljárásában, hogy a jogegységi határozatok törvényességi felülvizsgálatát elvégezze. Ez az eljárás szükség szerint átfogja a rendelkező részt és érinti az ahhoz kapcsolódó indokolást is. Az Alkotmánybíróságnak azonban nincs hatásköre arra, hogy a rendelkező rész érintése nélkül, kiragadott szövegre, illetve szövegrészre folytassa le az alkotmányossági felülvizsgálatot. [...] Az indokolás bizonyos mondataira önállóan azért sem tehető megállapítás és nem vonható le annak a jogkövetkezménye, mert szükséges kímélni a norma belső koherenciáját. A rendelkező rész és az indokolás összhangját, illetve az indokolás immanens tartalmát bonthatná meg az indokolásban szereplő egyes szövegrészek kizárása” (Indokolás [15]–[17]). Jelen ügyben az alkotmányjogi panasz kifejezetten a PJE vizsgálatára irányul, a felvetett alkotmányossági probléma azonban kifejezetten egy indokolási megállapításhoz kapcsolódik. A kifogásolt fordulat nem ugyanilyen tartalommal, de visszaköszön a PJE rendelkező részében. Mindezekre tekintettel jelen ügyben nem áll fenn a 3114/2017. (V. 22.) AB végzésében felmerült helyzet, és emiatt az indítványt visszautasítani nem lehet.
- [26] 3.6. Az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasznak nem feltétele, hogy a támadott jogszabályt (PJE-t) az ügy érdemében hozott vagy eljárást befejező egyéb döntésben alkalmazza a bíróság {lásd 3057/2015. (III. 31.) AB határozat, Indokolás [23]}. A bíróság a PJE-t az igazolási kérelmet elutasító végzésében alkalmazta, az indítványozó alkotmányjogi panasz is ezen végzés kapcsán támadta a PJE-t. Az eljárást lezáró, keresetlevelet elutasító végzés az igazolási kérelmet elutasító végzés automatikus következményeként született meg.
- [27] 4. Az Alkotmánybíróság tehát az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése alapján vizsgálta a keresetlevelet elutasító Kaposvári Törvényszék 2.Mpkf.22.037/2016/2. számú végzését, valamint az alkalmazott PJE alkotmányosságát.

IV.

- [28] 1. Az indítványozó a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmére hivatkozott indítványában.
- [29] 1.1. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből az következik, hogy mindenkinek alapvető joga van ahhoz, hogy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes eljárás tekin-

tevében az Alkotmánybíróság már korábban megállapította, hogy az olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni, az magában foglalja a bírósággal és az eljárással szemben megkövetelt tulajdonságokat, és egyben biztosítja az alkotmányos eljárási garanciák teljesedését [6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 95.]. A tisztességes eljárás kereteit garanciák sokasága tölti ki, fogalma nem képez zárt rendszert, a számos részjogosítványból álló jognak a bírósági eljárás egészét áthatóan kell érvényesülnie. A bíróságnak esetlegesen még egy döntés lényegére kiható jogi tévedése sem jelent feltétlenül és egyúttal azt, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog sérült {3005/2014. (I. 31.) AB végzés, Indokolás [22]}. Nem sérül a tisztességes eljáráshoz való jog akár olyan esetekben sem, amikor a bíróság a tisztességes eljárás követelményeinek eleget téve helytelen következtetésekre jut döntésében {3112/2015. (VI. 23.) AB határozat, Indokolás [25]}.

- [30] A 36/2014. (XII. 18.) AB határozat úgy fogalmazott: „Az Alaptörvénynek ez a rendelkezése egyrészt magában foglalja – általában véve – a bírósághoz fordulás jogát, másrészt eljárási garanciákat követel meg. A bírósághoz fordulás joga azt a kötelezettséget rója az államra, hogy a polgári jogi, munkajogi jogok és kötelezettségek (jogviták) elbírálására bírói utat biztosítson. A bírósághoz fordulás joga – figyelemmel az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésére – nem jelent korlátozhatatlan alanyi jogot a perindításra. Azonban – szintén az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése alapján – a korlátozás nem érintheti az alapvető jog lényeges tartalmát, a korlátozásra egy másik alapvető jog vagy alkotmányos érték védelméhez feltétlenül szükséges mértékben és az elérni kívánt céllal arányosan kerülhet csak sor” {36/2014. (XII. 18.) AB határozat, Indokolás [66]}.
- [31] 1.2. A bírósághoz fordulás (jelen esetben: keresetindítás) joga tehát korlátozható lényeges tartalmára tekintettel. Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében a tisztességes eljáráshoz való jognak, így ennek részeként a fél bírósághoz fordulása jogának korlátozása a jogbiztonság elvére tekintettel megfelel a szükségesség elvének. Ez alapján vizsgálta az Alkotmánybíróság többek között a hivatalos iratok kézbesítésére, illetve a keresetindítási határidőre vonatkozó szabályokat is. A 46/2003. (X. 16.) AB határozata a kézbesítési vélelem szabályainak alkotmányossági vizsgálata kapcsán kiemelte: „A jogbiztonság kettős követelményt támaszt a jogalkotóval szemben. Ennek megfelelően elsősorban a létrejött jogviszonyok stabilitásának eljárási jogi biztosítékait kell megteremtenie. Az igazságszolgáltatás és a közigazgatás hatékony működésének biztosítása ugyanakkor nem eredményezheti a jogbiztonságból levezethető eljárási garanciák sérelmét azáltal, hogy a címzettek számára biztosított alkotmányos jogok gyakorlását akadályozza meg. [...] A jogbiztonság követelményéből következik az igazságszolgáltatás és az államigazgatás kiszámítható és hatékony működése, de a címzettek joggyakorlásának biztosítása is. E követelményeknek azonban megfelelő egyensúlyban kell lenniük a jogi szabályozásban” (ABH 2003, 488, 499.).
- [32] Mind a szabályozás, mind a jogalkalmazás során előfordulhat, hogy a két elv: a hatékonyság, vagyis az eljárás mielőbbi befejezéséhez fűződő érdek, valamint az eljárás alá vont személyek jogai érvényesítésének követelménye ellentétbe kerül egymással. A 46/2003. (X. 16.) AB határozat a jogalkotóval szembeni követelményeket fejtette ki, hogy „[a]lkotmányellenességhez vezethet, ha a jogi szabályozás egyoldalúan biztosít elsőbbséget akár a hatékonyság, akár a címzettek jogai érvényesülése követelményének. A hatékonyságnak biztosított feltétlen elsőbbség az eljárás alá vont személyek jogai érvényesítését hiúsíthatja meg. Az eljárás alá vont személyek jogai érvényesítésének parttalan lehetősége pedig az eljárást kezdeményező jogérvényesítést lehetetlenítheti el” (ABH 2003, 488, 499.).
- [33] Ugyanerre a megállapításra jutott a 935/B/1997. AB határozat. Mint kifejtette: „[e]zzel szemben önmagában az a tapasztalat, hogy egy létező, a bírósági út igénybevételét biztosító - de azt időbeli korláthoz kötő szabály alkalmazása egyes esetekben méltánytalan, vagy akár igazságtalan eredményre vezethet, még nem jelenti az alapjog szükségtelen és aránytalan korlátozását. [...] Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság [...] a bírósághoz való fordulás joga tekintetében is arra a végeredményre jutott, hogy van olyan ellensúlyozó érdek, amely indokoltá teszi a keresetindítási jog időbeli korlátozását, amiért is ez utóbbi nem sérti az Alkotmány 57. § (1) és 8. § (2) bekezdését. Ez az érdek pedig itt sem más, mint a jogállamiság elemét képező jogbiztonság igénye” (ABH 1998, 765, 772–773.).
- [34] A keresetindítási határidő alkotmányosságát vizsgálva a 2218/B/1991. AB határozat rámutatott, hogy a bírósághoz fordulás (keresetindítás) joga nem korlátozhatatlan alapjog. Ugyanakkor a korlátozó törvényi rendelkezések „alkotmányszerűségéhez azonban hozzátartozik a korlátozás elkerülhetetlenül szükséges és az elérni kívánt céllal arányos volta. [...] Ez alatt az időtartam alatt az arra jogosult eldöntheti, kéri-e a közigazgatási határozat felülvizsgálatát és ha igen, milyen tartalommal. Egyszersmind a jogbiztonságot szolgálja azzal, hogy a kereset-

indítást időbelileg korlátozva a közigazgatási döntések érvényre jutásának időszerűségét biztosítja” (ABH 1993, 580, 582–583.). Az Alkotmánybíróság ezért nem találta alkotmányellenesnek a keresetindítás határidőhöz kötését, kifejtette, hogy a korlátozást a jogállamisághoz tartozó jogbiztonság teszi szükségessé, és az elérni kívánt célhoz képest arányos is.

- [35] 2. Ha a fél a megadott határnapon vagy határidőn belül nem végzi el az eljárási cselekményt, mulasztást követ el. A mulasztás jogkövetkezményei – az adott cselekményre vonatkozó szabályozás függvényében – lehetnek elháríthatók (igazolással), vagy azok elhárítását a jogalkotó kizárhatja (jogvesztő határidő).
- [36] 2.1. Amint arra a PJE is rámutatott: a kereset „az alanyi (anyagi) jog bírósági érvényesítésének eszköze”, a keresetindítási határidő pedig nem a bírósági eljárás része, hanem „az érvényesíthetőség létszakaszába jutott igény idővetülete”, éppen ezért szükségképpen anyagi jogi természetű (PJE VI./2.). A PJE a keresetindítási határidőnek a bírósági eljáráshoz való viszonya alapján arra a következtetésre jutott, hogy – bár az anyagi jogi határidők jellemzője, hogy a megszabott határidő alatt lejárnak, elmulasztásuk tehát nem igazolható – csak akkor jogvesztő, ha arról a jogalkotó kifejezetten rendelkezett. Ilyen jogalkotói rendelkezés hiányában a mulasztás kimenthető, és arra a régi Pp. 105–107. §-ai alkalmazandók. Hangsúlyozta azonban a PJE, hogy ez a határidő anyagi jogi jellegén nem változtat. Ez – amint azt a PJE alkotmányosságát vizsgáló 70/2006. (XII. 13.) AB határozat is megállapította azzal összefüggésben, hogy a határidő megtartottnak tekintendő, ha a beadványt a határidő utolsó napján postára adták – a fél számára kedvező szabály. Ugyanez vonatkozik a mulasztás igazolására is.
- [37] Az igazolás kiegészítő jellegű intézmény, melynek célja, hogy a határidőt elmulasztó fél számára eljárási segítséget nyújtson a mulasztás hátrányos jogkövetkezményeinek elhárításához. Ugyanis, ha az igazolási kérelemnek helyt adnak, a fél olyan helyzetbe kerül, mintha nem mulasztott volna. A mulasztás, illetve a mulasztás igazolása a keresetindítás (bírósághoz fordulás) jogával összefüggésben abból a szempontból értékelendő alkotmányosan, hogy ilyenkor a keresetindítás határideje elmulasztásának kimentésére biztosít lehetőséget a jogalkotó. Erre is vonatkozik tehát az, ami magára a bírósághoz fordulás jogára: hogy a jogalkotónak és a jogalkalmazónak is egyszerre két szempontot kell figyelembe vennie: a fél érdekét jogai érvényesítésére (bírósághoz fordulás joga) és az eljárás hatékonyságát (a jogviták elhúzódása ne sértse a jogbiztonságot). Erre tekintettel képezheti alkotmányossági vizsgálat tárgyát a mulasztás igazolásának szabályozása, illetve annak konkrét ügyben történő alkalmazása. Az indítványozó hivatkozott arra, hogy az Mt. 287. § (4) bekezdésének második mondata értelmében: „Az igényt érvényesítő igazolással élhet, ha a keresetlevél beadására megállapított határidőt elmulasztja. Az igény hat hónap elteltével nem érvényesíthető.” A PJE azért, hogy a kimentésre a régi Pp. igazolásra vonatkozó szabályait rendelte alkalmazni, a jogbiztonság követelményére tekintettel korlátozta a mulasztás igazolására nyitva álló határidőt. Az Mt. 287. § (4) bekezdése az objektív jogvesztő határidőt állapítja meg. Ugyanakkor az igazolás részletszabályait nem állapította meg, erre nézve a polgári perrendtartás szabályai az irányadók a PJE alapján. Vagyis a bírósághoz fordulás jogát és a jogbiztonságot figyelembe véve szab ezzel határidőt a mulasztás igazolásának előterjesztésére.
- [38] Ahogy a 70/2006. (XII. 13.) AB határozat fogalmazott: „[...] jogbiztonsági szempont indokolja a bíróság előtti megtámadási határidő pontos rögzítését, alkotmányossági aggályt önmagában az sem vet fel, ha ez a határidő objektív és jogvesztő. (935/B/1997. AB határozat, ABH 1998, 765, 771.) Mindezeket figyelembe véve az Alkotmánybíróság jelen ügyben azt emeli ki, hogy az eljárási cselekmények elmulasztása jogkövetkezményeinek törvényi szabályozása – az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből is folyó – kiszámíthatóság követelményének az érvényesülése miatt alkotmányossági szempontból legalább annyira fontos, mint magát az eljárási cselekményt (ahogy a vizsgált rendelkezések teszik: a jogorvoslat egyik feltételét, a határidő-számítási módokat) leíró rendelkezés” (ABH 2006, 786, 803.).
- [39] Az Alkotmánybíróság egy, a köztisztviselői jogviszony megszűnésével kapcsolatos indítvány alapján kifejtette: „[m]ind a munkáltató, mind a köztisztviselő érdeke, hogy rövid idő alatt tisztázódjon, hogy jogviszonyuk véglegesen lezárult, vagy a munkaviszony megszüntetésének jogszerűsége kérdésében a bíróság fog dönteni. Ugyanakkor a [köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény] Ktv. 59. § (4) bekezdése két szempontból is áttörést enged: egyfelől a keresetlevél beadására megállapított határidőt megtartottnak tekintti, ha a keresetlevelet legkésőbb a határidő utolsó napján postára adták, másfelől tartalmazza, hogy a határidő elmulasztása esetén a fél igazolással élhet, amely a Pp. 107. § (1) bekezdése értelmében az elmulasztott határidő utolsó napjától számított tizenöt nap, legfeljebb három hónap. Ennek az időnek elegendőnek kell lennie ahhoz, hogy

a köztisztviselő felmérje, sérültek-e jogai, és a perindításra van-e oka. Ezért e határidő nem tekinthető aránytalanak ahhoz a célhoz képest, hogy ne álljon fenn hosszabb ideig bizonytalan jogi helyzet” (1146/D/2007., ABH 2008, 2795, 2798.).

- [40] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a PJE az indítványozó által felvetett szempontok alapján nem sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését, így az indítványt ebben a részében elutasította.
- [41] 2.2. A mulasztás igazolásáról az alapügy idején hatályos régi Pp. 106. § (1) bekezdése szerint „[h]a a fél vagy képviselője valamely határnapon hibáján kívül nem jelent meg, vagy valamely határidőt hibáján kívül mulasztott el, a mulasztás következményei [...] igazolással orvosolhatók.” A régi Pp. 107. § (2) bekezdése előírja, hogy „[a]z igazolási kérelemben elő kell adni a mulasztás okát és azokat a körülményeket, amelyek a mulasztás vétlenségét valószínűvé teszik.”
- [42] Az igazolás szabályai szerint, ha a fél, illetve képviselője vétkesen elmulaszt egy határidőt vagy határnapot, a mulasztás következményei – bizonyos kivételekkel – igazolással orvosolhatók, vagyis az igazolás a vétkes mulasztás kimentését szolgáló jogorvoslatnak minősül. Az igazolás akkor vezet eredményre, ha a mulasztó fél valószínűsíti a bíróság előtt, hogy önhibáján kívül, menthető okból mulasztott [rég. Pp. 106. § (1) bekezdés]. Ha a bíróság az igazolási kérelemnek helyt ad, a mulasztó által pótoltt cselekményt olyannak kell tekinteni, mintha azt az elmulasztott határidőn belül teljesítette volna [rég. Pp. 109. § (4) bekezdés]. Az igazolási kérelem elutasítására akkor kerül sor, ha a fél nem valószínűsítette, nem tette hihetővé a bíróság számára, hogy a mulasztásra rajta kívül álló okból került sor.
- [43] A mulasztás vétlenségének igazolása, vagyis hogy a bíróság milyen érvek esetén utasítja el, vagy ad helyt az igazolási kérelemnek, képezi a jelen alkotmányjogi panasz tárgyát.
- [44] Az Alkotmánybíróság korábban egy esetben érintette a mulasztás vétlenségének kérdéskörét. A 928/B/2000. AB határozat a régi Pp. 106. § (1) bekezdésének alkotmányosságát vizsgálta, az indítványozó azt kifogásolta, hogy a fél számára nem tette lehetővé, hogy a jogi képviselő mulasztása miatt igazolással élhessen. Az Alkotmánybíróság kizárólag a régi Pp. támadott rendelkezésére vonatkozó, de az alapul szolgáló bírósági döntésre nem kiterjedő vizsgálata keretében megállapította, hogy a fél csak a saját vétkes mulasztását igazolhatja, mint ahogy a képviselőjének is önálló igazolást biztosított a jogalkotó, vagyis a vétlenség valószínűsítése személyhez kötődő jellege miatt az igazolás maga is személyhez kötődik (ABH 2006, 1337.). Részben ugyanezt a problémakört érintette a 3112/2015. (VI. 23.) AB határozat is, amely megállapította, hogy „[a] polgári perrendtartás eljárási szabályainak és a keresetindítási határidejének áttöréséhez vezetne, ha a képviselő nyilvánvaló mulasztásával szemben a fél saját vétlenségét állítva, a saját részére történő kézbesítést követően újabb kereset benyújtással ismételtén élhetne. A tisztességes eljáráshoz való jog [...] érvényesülése vonatkozásában a bíróságok esetlegesen felmerülő iratkezelési hibái sem mentesítik a kötelező jogi képvisellel eljáró feleket a törvényi előírások betartása alól. A mulasztás igazolásával összefüggő, illetve a kézbesítési körülmények mint tényszerű és joggyakorlati kérdések mérlegelése nem az Alkotmánybíróság, hanem a Kúria döntési jogkörébe tartozik, amennyiben az az eljárás tisztességtelenségének az alkotmányossági szintjét (alaptörvényi mércéjét) nem éri el” (Indokolás [27]).
- [45] 3. A Kaposvári Törvényszék 2.Mpkf.20.535/2017/2. számú végzését és az abban hivatkozott PJE-t az indítványozó azon az alapon kifogásolta, hogy a felmondás valótlan okáról való későbbi tudomásszerzést nem fogadta el a bíróság az igazolás alapjául.
- [46] 3.1. A támadott végzés alapját az indítványozó által előterjesztett igazolási kérelem tárgyában hozott első- és másodfokú döntés képezte, amellyel a támadott jogerős végzés mindenben egyetértett, kiemelve a másodfokú döntésből azt az elemet, hogy az indítványozó által hivatkozott e-mail alapján nem lehetett arra következtetni, hogy az indítványozó munkaköre valóban nem szűnt meg.
- [47] A támadott végzés alapjául szolgáló két végzés az igazolási kérelmet illetően abból indult ki, hogy „az a körülmény, hogy a felperes nem volt valamely információ birtokában, amely befolyásolta volna őt a keresetindításra vonatkozó döntésében, a keresetindítás akadályának nem tekinthető. Ezen jogszabályhely értelmezésénél az akadályt külső, a fél befolyásától független tényezőként kell figyelembe venni, ahogyan ezt az állandósult bírói gyakorlat hosszú idő óta rögzíti. A mulasztó fél tévedése, vélekedése, jogi ismereteinek megléte vagy hiánya a mulasztás kimentésére nem alkalmas. [...] A bírói gyakorlat nem támogathatja az igazolási kérelem

alapjául szolgáló körülmények olyan módon való értelmezését, hogy az lehetővé tegye a perindítási határidő meghosszabbítását addig, amíg a fél a pernyertességhez szükséges információk birtokába jut.” Az igazolási kérelem tárgyában született elsőfokú végzés hivatkozott arra is, hogy az indítványozó „[n]em jelölt meg olyan külső objektív akadályt (technikai okot, külföldi tartózkodást, betegséget), amely őt a keresetlevél benyújtásában akadályozta volna.”

- [48] 3.2. A bírósághoz fordulás joga nem abszolút, korlátozhatatlan alapjog. A keresetindítási határidő megtartását a jogbiztonság elve indokolja, ebből következően azt is, hogy a keresetindítási határidő mulasztását a jogalkotó csak meghatározott határidő megtartása mellett és meghatározott ok, vétkes mulasztás alapján teszi lehetővé. A bírósághoz fordulás joga szempontjából a keresetindítási határidő elmulasztása vétkességének igazolására felhozott indokok bírói megítélésénél a jogbiztonság és az egyén bírósági úthoz való alapjoga érvényesülését egyszerre kell szem előtt tartani.
- [49] A mulasztás igazolásának feltételei keresetindítás esetén a bírói úthoz való jog korlátozása arányossága felől ítélt meg. A vétkes mulasztás fennállta, vagyis hogy a fél önhibáján kívül mulasztotta el a keresetindítási határidőt és ezáltal eleshet a bírói úttól és ugyanakkor a jogérvényesítés elhúzódásának megelőzése a jogbiztonság érdekében azt a követelményt támasztja a bíróság elé, hogy mindig az adott ügy konkrét körülményeire figyelemmel, és ne automatizmusként bírálja el a mulasztás igazolására felhozott érveket. Így például a bírói gyakorlat szerint vétkes mulasztás alapjául szolgálhat jellemzően a betegség, valamint a bírói gyakorlat egységes abban, hogy az ügyviteli hiányosságból eredő késedelmet jellemzően nem tekinti a mulasztás kimentésére szolgáló olyan oknak, amely a mulasztás vétkességét valószínűsíti. Azonban, bár általában véve a betegség a vétkes mulasztás elfogadott indoka, a konkrét eset körülményei alapján a bíróság ezzel ellentétes döntésre is juthat: példa erre, hogy ha a felperesi jogi képviselő a keresetindítási határidő utolsó napján igazoltan beteg volt, az nem szolgálhat mulasztás alapjául [BH1996. 437., BH2005. 85.]. A jogi képviselővel eljáró fél esetében sem automatikus a jogi képviselő mulasztásának adminisztratív vagy ügyviteli hiányosságként kezelése: a bíróság értékelheti az akadályozó körülmény objektív jellegét, amely a mulasztás vétkességét megalapozza [BH2012. 14.].
- [50] Figyelemmel a mulasztás vétkességére vonatkozó bírósági gyakorlatra is, ha a kereseti kérelem elutasítására az igazolási kérelem elutasítása miatt kerül sor, csak olyan esetben képezi alkotmányossági vizsgálat tárgyát, amikor a bíróság nem tartja be azt az alkotmányossági követelményt, hogy a jogbiztonságot és az egyén bírósági úthoz való alapjogát egyformán figyelembe kell vennie. Amennyiben a bíróság a mulasztás vétkességére vonatkozó mérlegelése ezen követelménnyel nem megy szembe, az Alkotmánybíróság alkotmányossági vizsgálatának korlátot szab az a hatásköri szabály, miszerint az Alkotmánybíróság nem válhat „negyedfokká”, vagyis kizárólag törvényességi okból nem bírálhatja felül a bíróság döntését.
- [51] 3.3. Minderre figyelemmel az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg. Az indítványozó két indokot jelölt meg mulasztása vétkessége alapjául: egyrészt azt, hogy nem bírt tudomással arról, hogy a munkaköre mégsem szűnt meg, csak miután a keresetindításra nyitva álló határidő lejárt, másrészt azt, hogy később szerzett tudomást jogi helyzetéről, keresetindítási lehetőségéről, és emiatt terjesztette elő késedelmesen igazolási kérelmét és keresetét.
- [52] Az indítvány alapjául szolgáló ügyben a bíróság – bár több indok is felmerült az indítvánnyal támadott végzésekben – döntően azt emelte ki, hogy az indítványozó a keresetindítás alapjául szolgáló okról való tudomszerzést követően a jogi helyzetéről való tájékozódás miatt mulasztotta el az igazolási kérelem (és a kereset) előterjesztésére nyitva álló, a régi Pp. 107. § (1) bekezdésében szabályozott határidőt. A bíróság ezzel azt értékelte, hogy a félnek a jogi helyzetét (keresetindítási lehetőséget illetően) érintő tájékozódás elhúzódása nem tartozik a vétkes mulasztás körébe.
- [53] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint ennek az indítványozó által felvetett feltételnek az elfogadásával a bíróság túl szélesre tárná a vétkes mulasztás fogalmát, és a bírósághoz fordulás jogát aránytalanul nagyobb súllyal venné figyelembe a jogbiztonság elvének rovására. A keresetindítási határidő szolgál arra, hogy a fél a jogi helyzetét illetően tájékozódjon és megfontolja, hogy kíván-e élni a bírósághoz fordulás jogával. A jogi helyzetről való tájékozódás elhúzódása a jogbiztonság elvére tekintettel nem vétkes mulasztás, hanem a fél terhére eső körülmény.

[54] Ebből következően a Kaposvári Törvényszék 2.Mpkf.20.535/2017/2. számú végzése az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését sértő korlátozást nem idézett elő, így az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a részében is elutasította.

Budapest, 2019. június 18.

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1008/2017.

• • •